

“Diyanete itaat etmeyen felsefenin böyle yolunu şaşırdığı içindir ki, ene kendi dizginini eline almış, dalâletin her bir nev'ine koşmuş.” İzah eder misiniz? Dalaletin kaç nevi vardır; ana hatlarıyla öğrenebilir miyiz?

Üstad Hazretleri ["Dalâlet fikrîdir, zulûmat kalbîdir, israf cesedîdir..."](#) buyuruyor.

Buna göre dalâlet kelimesi, daha çok, fikrî sapıklıkları ifade eder.

Fizik âlemindeki meselelerin izahlarında fazla ihtilaf çıkmaz. Dünyanın büyüklüğü, eğimi, güneşe uzaklığı gibi meseleler herkes için aynıdır, yani herkes için iki iki dört eder. Ama metafizik meselelerde durum çok farklıdır. Meselâ, “Bu âlemin sahibi kimdir; insan niçin yaratılmıştır; ölümün hakikati nedir?” gibi suallerin cevapları, eğer İlâhî kitaplarda ve Hak Elçilerinde (as.) aranmazsa, bunlara herkes kendi aklınca cevaplar bulacak ve insanlar adedince farklı görüşler ortaya çıkacaktır. Burada Kınalızade'nin şu güzel ifadesini hatırlayalım:

“İki nokta arasındaki düz çizgi bir tanedir; eğri çizgiler ise sonsuzdur.”

Soru cümlesindeki “ene” kelimesi, her insanın kendi fikrini beğenmesi, ona itibar etmesi, başkalarını da o fikre davet etmesi mânâsındadır.

“Diyanete itaat etmeyen felsefe” hak ve hakikatten saptığı için, sadece akıl eksenli düşüncelerle “dalâletin her bir nev'ine koşmuş”, her türlü yanlış telakkinin kaynağı olmuştur.

Fikrî sapıklıklardan kaynaklanan yanlış görüşler sayılamayacak kadar çoktur.